

A woman with long, wavy red hair, wearing a white lace-trimmed dress, is smiling and looking down. She is surrounded by a festive winter scene with snowflakes, pine branches, and blue flowers. In the background, there is a large, ornate chandelier and a blue, glowing archway. A blue wax seal is in the top left corner.

"VIVAHEIKAS
ROMANTTINEN
DRAAMA."
SKÅNSKA
DAGBLADET

JOULU
PARRASVALOISSA

AMANDA HELLBERG

TAMMI

JOULU
PARRASVALOISSA
AMANDA HELLBERG

SUOMENTANUT NINA MÄKI-KIHNIÄ

TAMMI

HELSINKI

Sivuilla 15 ja 288 esiintyvän sitaatin laulusta ”Mä tiedän kauniin ruusun” on suomentanut Saukki.

Ruotsinkielinen alkuteos *Jul i rampljus* ilmestyi 2022.
© 2022. Amanda Hellberg by Agreement with Enberg Agency

Suomenkielinen laitos © Nina Mäki-Kihniä ja Tammi 2024
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

ISBN 978-952-04-4365-8

Painettu EU:ssa

Koko maailma on näyttämö,
ja miehet sekä naiset siinä vain näyttelijöitä.
He käyvät sisään ja taas lähtevät,
ja yksi ihminen voi aikaansa tehdä monta roolia.

WILLIAM SHAKESPEARE, *Kuten haluatte*
SUOM. KIRSTI SIMONSUURI (WSOY 2010)

ENSIMMÄINEN
NÄYTÖS

1

Ulltuna, syksy 1902

Harriet Hjortin oli vaikea hengittää. Hän istui pienessä pukuhuoneessa jakkaralla ja rutisti pöydänreunaa, koska häntä pyörytti niin kauheasti, että hän pelkäsi kaatuvansa. Edessä oli tuttuja esineitä, joihin hän yritti tarkentaa katseensa: Hopeanhohtoinen puuterirasia ja pieni pullo syreenintuoksuista parfyymiä. Typösen tyhjä samettikukkaro. Hän vilkaisi peilikuvaansa ja totesi öljylampun valossa, että hän näytti pelosta lamaanuneelta. Kalpea, pisamainen iho oli tuhkanharmaa ja otsalla kiilteli kylmänhiki. Tummat silmänaluset muistuttivat lähinnä mustelmia, ja huulet olivat verettömät. Koleasta syksystä huolimatta pukuhuoneessa ei ollut kovin viileä. Harriet tärisi yhtä kaikki, vaikka hänellä oli vaaleansinisen esiintymisleningin päällä takki, jonka hän oli napittanut kiinni leukaan asti. Alhaalta salista kuului odottelevan yleisön puheensorinaa, mikä sai sydämen jyskyttämään vimmatusti. Hän oli myöhässä, pahasti myöhässä.

Suuta kuivasi, kurkkua kuristi. Hän hapuli kömpelösti vesilasiasia ja toivoi, että siinä olisi jotain väkevämpää. Mutta tottahan hän ymmärsi olla ottamatta ryyppyä ennen esitystä. Tuo petollinen keino soisi vain hetken helpotuksen ja veisi sitä paitsi esityksestä terän.

Samassa yleisö alakerrassa alkoi taputtaa ja tömistää vaativassa tahdissa. He olivat odottaneet häntä kauan ja alkoivat

käydä kärsimättömiksi. Veden pinta värähteli juomalasissa. Mikä neuvoksi?

Alkavat vielä rähistä, ellen mene pian, Harriet ajatteli paniikin yltyessä. Epätavoitelluina hän hypisteli pientä hajuvesipulloa, avasi korkin ja sipaisi tärisevin sormin pisaran ranteeseen ja toisen korvan taakse. Entä jos hän ei selviytyisikään tästä? Mitä jos tämä olisi se ilta, jolloin hän todellakin romahtaisi? Unohtaisi sanat tai tuupertuisi lavalle?

Ramppikuume oli Harrietin häpeällinen salaisuus. Lamauttavasta ahdistuksesta oli tullut piina kuin varkain viime vuoden mittaan, ja esitys esitykseltä se oli alkanut tuntua entistä pahemmalta. Viime yönä hän oli tuskin silmäänsä ummistanut, ja nyt pää oli sekaisin pelosta ja väsymyksestä.

Tämä oli kerta kaikkiaan käsittämätöntä. Hänhän rakasti yleisön viihdyttämistä, ja hän oli saanut elantonsa esiintymisestä neljätoistavuotiaasta lähtien – miten hänen osakseen olikin voinut langeta tällainen kärsimys, joka lähestulkoon riisti elämästä suurimman ilon?

Piinasta ei voinut edes kertoa kenellekään, sillä sen olisi pakko pysyä salassa. Harriet oli kuullut liian monta murheellista tarinaa varieteetaiteilijoista, laulajista ja näyttelijöistä, joiden ura oli tyssännyt lavakammoon. Mitä hänelle tapahtuisi, jos niin kävisi? Hän ei osannut mitään muuta, ja hän menettäisi toimeentulonsa ja mikä pahempaa kaikki läheisimmät ihmiset. Elämästä tulisi sanoin kuvaamattoman yksinäistä.

Kurkkua kuristi entistä enemmän, ja yhden kauhean hetken Harriet luuli, ettei hän saa henkeä. Hän nousi seisomaan: oli pakko nousta ylös, oli pakko liikkua, tehdä mitä tahansa. Olikohan hän nyt kumminkin oikeasti sairas? Pitäisikö kutsua apua? Yhtäkkiä huoneen ääriviivat alkoivat hämärtyä, ja jalat häidin tuskin kantoivat. Näkökentässä tanssivat mustat pisteet. Hän riisui takkinsa tärisevin käsin ja heitti sen tuolin selkämykselle. Siinä oli jo Isakin takki.

Harrietin sormenpäät hipaisivat tummaa villakangasta, ja jostain syystä se hieman rauhoitti häntä. Kuin olisi saanut muistutuksen siitä, ettei ollut yksin, että muut tarvitsivat häntä – ja hän muita. Hän ei saisi pettää pianistiaan Isakia eikä pientä Gideonin teatteriseuruetta, jossa he molemmat työskentelivät. Gideon oli vireä maaseututeatteri, ja Harriet olisi seurueelle ikuisesti kiitollisuudenvelassa. Gideonin teatteriseurue oli todistanut hänelle, että maailmassa on kuin onkin yhteishenkeä ja lämpöä, vaikka maailma olikin näyttänyt karun ja nuivan puolensa silloin, kun hän oli ollut nuori tyttönen lastenkodissa.

Ei. Isakia ei saisi jättää pulaan. Se olisi nöyryyttävää, ja lisäksi Gideonin seurue saisi huonoa mainetta ja jäisi ilman esiintymispalkkiota, joka totta vie tulisi tarpeeseen. Pelkkä ajatuskin sai vatsan kääntymään ympäri. Harriet pudisti päätään niin, että muutama punainen kihara irtosi kampauksesta, yskähti ja alkoi tapailla säveltä. Ääni värisi ja kurkkua karhensi, mutta tuskinpa hän sentään sairas oli, ei ainakaan ruumiiltaan. Hän nielaisi muutaman kulauksen vettä puolipakolla ja lauloi skaa-loja. Hitaasti, hitaasti hän tavoitti normaalimmalta tuntuvan hengityksen rytmin. Hän osasi kyllä. Hän ei halunnut olla mikään primadonna, joka ei vaivaudu näytille vain siksi, että kärsii... hermoheikkoudesta tai miksikä sitä nyt sanottiinkaan. Alakerrassa yleisön ääni yltyi kakofoniaksi. Eihän tällainen käynyt laatuun. Lavalle pitäisi mennä nyt heti. Näin ei saanut jatkaa, ja kävi miten kävi, pääasia oli, ettei hän pettäisi yleisöä, joka oli maksanut nähdäkseen esityksen. Syke oli yhä kiivas ja polvet notkahtelivat, kun Harriet keräili leveät tyllihelmat ja lähti hitaasti laskeutumaan portaita.

Sinne vain, hän kannusti itseään. Tee se. Nyt!

Alhaalla hän kuitenkin jähmettyi lavan hämärään nurkkaan. Isak istui pianon ääressä, ja hartioista ja selästä näki kyllä, että hän oli ärtynyt, jopa vihainen. Ja miksei tosiaan olisi ollut? Harriet värähti ja käpertyi pienemmäksi. Pianon vieressä oli myös tilaisuuden isäntä, lyhytkasvuinen mies nimeltä Bjälke. Otsa

rypyssä hän naputti etusormen kynnellä taskukelloaan, ja nuk-kavierun samettiesiripun toisella puolella yleisö elämi. Salista kantautui melua, metakkaa ja mölinää, ja Harrietin mielestä hänen rakas yleisönsä kuulosti perin pelottavalta, kuin villieläimiltä. Hän unohti taas hengittää, puristi kädet tiukasti nyrkkiin ja terästäytyi, jotta ei horjahtaisi. Isak ei ollut vielä huomannut hänen saapumistaan.

Yhtäkkiä Bjälke taputti nauraen Isakia selkään. Isak oli tainnut sanoa jotain lystikästä. Harriet näki pianistinsa huokaisevan raskaasti. Ei ollut oikein, että Isak istui tuossa yksin ja joutui suojaamaan häntä krouvin omistajalta ja yleisöltä. Harriet ummisti hetkeksi silmänsä, ja yhtäkkiä hänen sisimmästään kumpusi voimaa. Jalat veivät hänet kuin omasta tahdostaan karheen lankkulattian poikki. Isak kääntyi vähän taaksepäin ja näytti ensin kiitolliselta hänen saapumisestaan, mutta huojentunut ilme vaihtui tuossa tuokiossa äkäiseksi.

Näin ei sopinut pettää työtoveria eikä varsinkaan niin läheistä ja arvostettua toveria kuin Isak. Tästä on tultava loppu, Harriet ajatteli. Näin ei saisi jatkua. Jonkin täytyisi muuttua. Jokin ratkaisu pitäisi löytää.

2

Isak veti syvään henkeä. Eikö Harriet tosiaankaan ollut voinut pitää kiirettä? Mitä ihmettä hän jahkaili? Niin tai näin, sieltä sitä nyt tultiin: Harrietin syreenintuoksuinen parfyymi pyörteili kuin tanssi läpi tunkkaisen kapakanhajun. Hetken kuluttua Isak kuuli pianonsa äärestä, kun lankkulattialla kepeästi kopisevat askeleet lähestyivät häntä takaviistosta. Yleisö ei vielä nähnyt heitä.

”Hän on täällä. Uskon, että hän on valmis”, Isak sanoi ja antoi sormiensa leikitellä ilmassa pianon koskettimien yläpuolella ennen kuin painoi yhden soinnun kuuluviin aivan hiljaa.

”Erinomaista. Sitten minä esittelen teidät”, sanoi Bjälke ja kalautti kengänkannat yhteen. ”Yksi minuutti.”

Sen sanottuaan Bjälke lähti.

”Kiitos, että suojasit selustani”, Harriet mumisi.

”Ole hyvä vain”, Isak sanoi happamasti ja nykäisi pianotuo-
linsa tukevammin alleen.

”Luulin, että pääsisin nopeammin, mutta oli pakko ommella asuun lisää paljetteja”, Harriet huokaisi.

Harrietin hamekankaat kahisivat liikkeiden tahdissa. Isak tiesi asun olevan vaaleansininen, koska ihmiset puhuivat paljon siitä, miten juuri tuo väri korosti Harrietin punaisia hiuksia. Kimaltavilla lasihelmillä kauttaaltaan kirjottu vaate oli kuulunut esityksiin siitä asti, kun Harriet oli neljätoistavuotiaana värvätty Gideonin teatteriseurueeseen laulamaan hänen

säestyksellään ja ansaitsemaan näin jokapäiväinen leipänsä. Isak oli ollut kuudentoista. Siitä oli nyt kahdeksan vuotta, ja vanha leninki oli nähnyt jo tuhannen myöhäisiltaa nuhrisissa varietee-teattereissa ja rahvaan olutkievareissa. Tai oikeastaan tuhat satayhdeksänkymmentäseitsemän näytöstä, sillä Isak piti lukua heidän esiintymisistään. Puvun lasihelmiä oli jo kauan sitten alkanut putoilla pois ja niitä oli vaihdettu halvempiin paljetteihin, mutta sitä Harrietin uskollinen kuulijakunta tuskin huomasi.

”Olisit ryhtynyt ompelemaan aikaisemmin”, Isak puuskahti. ”Etkä nukkunut pitkälle iltapäivään.”

”Mistä tiedät, että nukuin?” Harriet kysyi.

Harriet kuulosti vähän herkkänahkaiselta, mikä sai Isakin ärtymyksen kuohahtamaan.

”Koska yritin säveltää uutta laulua mutta kuorsauksesi häiritsti”, Isak sanoi kuivasti. ”Nygatanilla on niin ohuet seinät, että ihme, kun eivät ole jo kaatuneet siitä korinasta. Sitä paitsi tulit kotiin pahuksen myöhään yöllä. Senkö takia sitä leninkiä piti korjata? Koska olit se päällä hurvittelemassa?”

”Lopeta, Isak, lopeta! Sinä et ole holhoojani”, Harriet sähähti. ”Sitä paitsi jatkuva pianonpimputus on kuule niin sietämätöntä, etten enää kovin kauan kestä asua sinun naapurissasi, puhumat-takaan niistä sinun hemmetin...”

”Hyvät naiset ja herrat!” Bjälke kajautti esiripun toisella puolella.

Yleisön häly vaimeni puheensorinaksi ja sitten hillityksi muminaiksi. Joku poltti kammottavaa pikkusikaria, ja Isak nyrpisti nenäänsä savunhajulle mutta suoristi selkensä.

”Hän ei enempää esittelyjä tarvitse”, Bjälke julisti kuulijoille. ”Me rakastamme häntä, me palvomme häntä, me jumaloimme häntä, ja täällä hän vihdoin on, Ulltunan oma *hurmaava* satakieli, seudun *lumoaava*... HARRIET HJOOOOORT!”

Ihmiset tömistelivät, ulvoivat ja vislasivat, paukuttivat pöytiä ja kolistelivat jakkaroina ja penkkejä niin, että koko Kilpineidon

krouvi tuntui vavahtelevan. Parrasvalojen lämpö kohdistui Isa-
kiin, kun samettinen esirippu vedettiin sivuun ja lava paljastet-
tiin yleisölle. Sekunnin kuluttua laskeutui hiljaisuus.

Katsojat pidättivät hengitystään, ja Isak huomasi tekevänsä
samoin. Hän aisti jonkinlaisen muutoksen tapahtuvan jopa
ilmassa, kun Harriet otti äänettömästi askeleen lähemmäs
häntä pianon viereen.

Sitten Harriet hymyili ja niiasi herttaisesti. Vaikkei Isak sitä
nähtykään, hän tunsi sen kyllä: aivan kuin iltataivaan hämärä
olisi väistynyt syrjään ja itse aurinko olisi syttynyt hehkumaan
väkijoukon edessä. Aplodit raikuivat.

Isak meni kananlihalle. Tähän ei tottuisi milloinkaan, eikä
hän sitä halunnutkaan. Edes hänellä ei ollut vastustuskykyä
Harriet Hjortin lumoavalle viehätysvoimalle, ei edes tuhannen
sadanyhdeksänkymmenenseitsemän yhteisen näytöksen jälkeen
tämän oikukkaan, ylvään, ärsyttävän ja arvaamattoman ihmisen
kanssa.

Isak valmistautui ja aloitti soitannon. Harrietin kanssa neu-
vottelematta hän valitsi kappaleen ”Mä tiedän kauniin ruusun”,
johon hän oli tehnyt herkkävireisen, tunnelmallisen sovituksen.
Harriet oli varautunut siihen, koska tällä kaihoisalla kansanlau-
lulla he aloittivat usein suurissa paikoissa, jos kello oli paljon ja
ihmiset olivat kärkkäitä sekä ympäripäissään. Melankolisuus sai
levottomat kuulijat rauhoittumaan. Reippaat ja nopeatempoiset
laulut säästettiin esityksen loppuun, jotta yleisö jäisi hilpeälle
riemumielelle.

Harriet otti äänen ja liittyi pianon melodiaan. Ääni oli heleä
ja puhdas, ja se kosketti Isakia tutussa kohdassa:

*Oi kunpa saisin ainiaan vain riemun tulla tuntemaan, ei tuskaa
milloinkaan.*

Sen jälkeen suosionosoitukset eivät ottaneet laantuak-
seen. Joku käveli Isakin ohi ja laski hänen eteensä pianon
koskettimille jotain pehmeää, ja hän tunsi kädellään, että se
oli kukkanen. Isak nousi ja ojensi sen hymyillen Harrietille

kumarruksen kera. Harriet otti kukan, ja ihmiset hurrasivat ja vihelsivät.

Kukaan ei voinut vastustaa Harrietin ääntä ja valovoimaa. Hän vaikutti kuulijoihin aina yhtä voimakkaasti, ikään kuin hän olisi laskeutunut heidän luokseen toisesta, paremmasta maailmasta. Se oli taikaa. Hänen esityksillään oli harvinaislaatuinen voima tempaista kuuntelijat mukaan lumottuun maailmaan. Ja jos oli kerran päässyt Harrietin satumaisen äänen syleiltäväksi laulun kauneimpiin säveliin tyllikankaan kahistessa, helyjen säkenöidessä ja ihanan syreenin tuoksussa, sinne kaipasi takaisin. Hänen katkeransuloisen äänensä halusi kuulla uudestaan, samoin sen pehmeän vibraton, jossa oli jotain parantavaa ja lohdullista.

Siksi jonot kiemurtelivat pitkinä, kun hän esiintyi. Siksi kaikkein paatuneimmatkin rettelöitsijät maksoivat mielellään lantin kuullakseen Harrietin laulavan ja istuivat hänen edessään hiljaa kuin kirkossa. Nimittäin silloin kun lavalla oli Harriet Hjort, mielestä kaikkosi nälkä ja kipu siinä missä työ ja tuskakin, ja vaikka kyyneleet valuivat poskille pimeyden suojassa, tilalle tuli tunne, että elämä oli loppujen lopuksi hyvää ja kaunista.

Vaikka vain yhden illan verran.

Neljän lisänumeron jälkeen Isak nousi pianon äärestä, käveli parrasvaloihin ja ojensi toisen kätensä sivulle. Harriet tarttui siihen ja niiasi alas lattiaan asti. Esirippu putosi ja vaimensi hurmioituneen yleisön ääniä vain aavistuksen verran.

”Minulla on kamala nälkä”, Isak sanoi. ”Entä sinulla?”

”Näännyn nälkään”, Harriet sanoi. Hän yskähti ja kuulosti väsyneeltä.

”Tehdään asialle jotain”, Isak sanoi. Hän päästi irti Harrietin kädestä, palasi pianolle ja kumartui ottamaan keppinsä.

3

Harriet kieputti kaulaliinan monta kertaa kaulan ympäri, ennen kuin he menivät ulos kylmään syysiltaan. Hän yskähteli ja toivoi, ettei ollut kylmettynyt. Isak vaikutti hyväntuuliselta harppoessaan esiintymispalkkio povitaskussa jänteivin askelin mukulakivikadulla kohti Emmyn kahvilaa. Taannoinen kinas-telu tuntui unohtuneen.

Harriet puolestaan tunsu olonsa voimattomaksi, sillä väkevä jännitys oli rauennut esiintymisen jälkeen. Hän oli selviytynyt. Hän ei ollut romahtanut eikä unohtanut sanoja, ei pettänyt yleisöä eikä myöskään Isakia, ei tällä kertaa. Hän oli mennyt lavalle ja tehnyt työnsä kuten pitikin. Aikanaan tulisi uusia esiintymisiä, mutta niitä hän ei jaksanut ajatella nyt. Hän halusi viipyillä esiintymisen jälkimainingeissa ja levätä siinä varmuudessa, että hän oli jälleen kerran kukistanut lavakammon. Pieni toivonsiemen alkoi itää.

Emmyn kahvilan äänet kantautuivat kauas, ja Harriet antoi Isakin avata hänelle oven. Isak osasi kulkea hyvin Ulltunan tutussa ympäristössä, eikä kukaan sivustakatsoja olisi tälläkään hetkellä tajunnut, että frakkiin pukeutunut nuori mies oli sokea.

Kahvilasta virtasi ulos lämmintä ilmaa ja iloista puhetta. Iltaisin kahvila muuttui kuin pariisilaiseksi bistroksi, jonka kullattujen peilien ja kauniiden likööripullojen lomaan pallonmuotoiset kattokruunut langettivat hillityn valaistuksensa. Asiakaskunta koostui seudun älyköistä ja taiteilijasieluista, jotka viihtyivät

boheemissa ilmapiirissä. Gideonin pienelle teatteriseurueelle Emmyn kahvila oli itsestään selvä kokoontumispaikka. Siellä vallitsi salliva tunnelma, siellä koki olevansa ystävien seurassa.

”Sieltä he nyt tulevat!” joku huusi. ”Miten sujui?”

”Mitä luulette?” Isak huikkasi nauraen ja auttoi Harrietilta takin pois päältä.

Isakin täti Anna Gideon raivasi tiensä viininpunaisten loosisien välistä ja toivotti heidät tervetulleiksi antamalla kummallekin lasillisen punssia. Anna oli vaikuttava nainen: hänellä oli raudanharmaat hiukset, hän oli johtanut teatteriseuruettaan lähes neljäkymmentä vuotta ja esiintynyt pitkän uransa aikana niin tulennielijänä kuin Lady Macbethin roolissa, toisinaan jopa samana päivänä.

”Tulkaa peremmälle lämmittelemään, rakkaat lapset”, tähän olette jääkylmiä”, Anna sanoi ja otti veljenpoikansa käsikynkäänsä. ”Järjestin tarjolle silliä, kananmunia ja perunoita, ja keittiössä oli vielä jäljellä savustettua lohtakin, jonka he halusivat antaa teille. Kun sanoin, että se tulee Harriet Hjortille, paikan omistajatar ihastui ikihyviksi.”

”Kuulostaa ihanalta. Ehkä hän toivoo, että esiinnyimme vähän myöhemmin kiitokseksi?” Isak sanoi ja kääntyi Harrietin puoleen.

”Sehän sopii”, Harriet hymyili, vaikka olo olikin yhä vähän hutera eikä ajatus uudesta esiintymisestä samana iltana tosiaankaan kuulostanut miellyttävältä.

Gideonin seurueen jäsenet istuivat kahvilan ison pöydän ääressä, ja kun Harriet ja Isak menivät heidän luokseen, he puhkesivat spontaaneihin suosionosoituksiin. Pehmustetulta sohvalta löytyi heille paikat vanhan Hurmuri-Mauritzin ja iäkkään Vicke-ukon välistä. Ensimmäinen oli teatteriseurueen vahtimestari, toinen kaikki hanttihommat hoitava monitaituri.

Heidän skoolatessaan Harriet vilkaisi kahvilan pianoa ja muita asiakkaita. Hän näki vain hyväntahtoisia kasvoja, ja

olihan hän ennenkin monet kerrat spontaanisti esiintynyt täällä hyvien ystävien kanssa. Syytä huoleen ei siis ollut, mutta silti häntä jännitti.

Heidän eteensä kannettiin kaksi lautasta. Tuoksu oli ihana ja lohi suussa sulavaa, kananmunat olivat kypsiä ja haaleat perunat juuri sopiviksi keitettyjä. Harriet nautti päivän ensimmäisen ateriansa hiljaa.

”Maistuisiko nuorille pilsneri?” Anna Gideon kysyi ja työnsi kaksi vaahtoavaa tuoppia heidän eteensä vastausta odottamatta. Harriet otti omansa kiitollisena ja antoi toisen pianistilleen. Ystävät rupattelivat heidän ympärillään. Vanha Vicke oli lähtenyt jonnekin ja Anna tullut hänen paikalleen.

”Näin se meiltä käy”, Isak sanoi ja otti rahat taskustaan. ”Illan palkkio.” Hän luovutti kirjekuoren tädilleen. Harriet pani merkille ahdistuneisuuden naisen ikääntyneillä kasvoilla.

”Kiitos. Te kaksi olette niin taitavia”, Anna supatti niin, että vain Harriet ja Isak kuulivat. ”Onneksi minulla on teidät. Se on onni meille kaikille.”

”Mikäs nyt on? Täti kuulostaa kovin murheelliselta”, Isak sanoi ja laski haarukan kädestään.

”Tunnet minut liian hyvin. No, on kai parempi, että kerron. Se pirun *Charleyn täti*”, Anna sanoi ja pudisti päätään. ”Kuulin vasta tänään. Näytelmä on peruttu, koska Boråsin teatterilato on mennyt nurin. Kirjaimellisesti. Ja nyt on liian myöhäistä saada esiintymispaikkaa mistään muualta ennen joulua, sillä kaikki ovat varattuja.”

”Hyvänen aika, ei kai kukaan loukkaantunut?” Isak kysyi.

”Onneksi ei”, Anna sanoi totisena. ”Mutta nämä syysmyrskyt eivät ole leikin asia. En vain tiedä, minne veisin meidät seuraavaksi.”

Hän yskäisi ja kaivoi esiin nenäliinan.

”Ehkä voisimme esittää *Charleyn tädin* täällä kotinurkilla”, Harriet ehdotti ja antoi Annalle lasin vettä. ”Kilpineidon Bjälke pitää Gideonin esityksistä.”

”Ystävä rakas, olen mietiskellyt asiaa koko iltapäivän, mutta joka ratkaisussa on kironsa. Vaikka muokkaisin farssin käsikirjoitusta vähän pienempään mittakaavaan, se ei sovi Ulltunaan. Kulissit ja rekvisiitta pitää kumminkin pystyttää pysyvästi, eikä se onnistu Kilpinedossa. Heillä on paljon muitakin esityksiä ennen joulua. Ei tule mitään.”

”Kokeillaan siis uusia varietee-esityksiä”, Isak sanoi ja kulautti olutta. ”Lyhyitä, yksinkertaisia kabareekappaleita, sekakupletteja ja ehkä pari taikasauvan heilautusta? Sääripotkuja unohtamatta. Muutamia tehosteita, ei mitään ylenpalttista eikä isoja pakaaseja rahdattavaksi, vain jotain, mitä on kätevä käyttää eri paikoissa eri yleisöille ja helppo kuljettaa niin sateessa kuin lumessakin. Harjoitukset voitaisiin aloittaa jo huomenna”, hän jatkoi innokkaasti. ”Ja Harriet ja minä teemme lisää esityksiä, koska matkustaminen kahden kesken on sujuvaa. Mehän voimme mennä minne tahansa, missä vain on piano.”

”Voi poikaa, kiitos. Mutta sinä ja Harriet teette jo nyt niin paljon enemmän töitä kuin me muut, että hävettää. Tehän tässä kannatte seuruetta nuorilla harteillanne”, Anna-täti sanoi ja taputti hänen kättään. ”Ja olkoon se teille kunniaksi. Valitettavasti olenkin laskenut paljon teidän varaanne. Mutta vaikka tekisimme kaiken ehdottamasi, edessä on vaikea koettelemusten talvi. On laskuja suutarilta ja polttopuista, ja pitäähän ihmisten saada palkkansa, vaikka Boråsista ei tulekaan lippu-tuloja kolmeen kuukauteen, kuten toivoin.”

Yleensä ylväsryhtinen Anna Gideon näytti käpertyneen sisäänpäin. Tuntui kuin kylmä tuuli olisi puhaltanut kahvilan läpi suoraan myös Harrietin sydämeen. Hän laski voileivän lautaselleen ja katseli ympärilleen.

He olivat sekalaista sakkia, Gideonin teatteriseurue. Kymmenkunta taiteilijaa ja eri alojen lahjakkuuksia, useimmat varietee- ja vaudeville-taustaisia, mutta yhdessä heidän taitonsa kattoivat paljon enemmän. Hän itse oli seurueen nuorin, kak-sikymmentäyksivuotias, eikä hän ollut hääppöinen näyttelijä tai

tanssija. Hänen suurin lahjansa oli hänen äänensä. Se oli siivittänyt hänet suureen suosioon. Isak oli pari vuotta vanhempi, ja heistä seuraavaa ikäluokkaa edusti 35-vuotias seurueen primadonna, tummasilmäinen Malvina Björnström, joka oli nuorena opiskellut Dramatenin teatterikoulussa. Nykyään hän oli naimisissa ulltunalaisen sahatyöläisen kanssa ja heillä oli neljä lasta, mutta silti juuri hän ansaitsi leijonanosan perheen tuloista. Teatteriseurueen muut jäsenet solahtivat viidenkymppin ja seitsemänkymppin väliin.

Samassa Harriet huomasi, ettei muille ollut katettu ruokaa. Pöydän toisella puolella istuva Malvina imetti nuorintaan kaiken hälinän keskellä ja nauroi jollekin Mauritzin sutkautukselle.

”Tässä”, Harriet sanoi kuuluvasti ja työnsi lautasensa pöydän yli. ”Ole kiltti ja auta minua syömään loput, olen ihan täynnä.”

Malvina katsoi häntä kysyvästi kauniilla, verhotulla katseellaan.

”En ikimaailmassa”, hän sanoi ja hyväili haivenia pikkuvauvan päässä. ”Söin puuroa ennen tänne tuloa. Sinä olet ollut lavalla, se vie voimat. Syöhän nyt!” Näyttelijä osoitti nyökkäyksellään Harrietin leninkiä. ”Tuo pukee sinua. Olkoonkin, että on jo vähän vanhanaikainen. Jäänsininen sopii kuitenkin niin kauniisti sinun väreihisi.”

Harriet kosketti korkeaa kampaustaan yhtäkkiä hieman hämillään. Päälaelle kootusta löyhästä nutturasta oli karannut muutama liekehtivän punainen kihara kaulaa kutittamaan. Hän vilkaisi peiliin ja yritti turhaan kiinnittää kiehkuroita takaisin paikoilleen.

”Anna niiden olla”, Malvina sanoi. ”Näytät hyvältä. Mutta onko tosiaan niin, että sama esiintymispuku on kulkenut mukamme kaikki nämä vuodet?”

”Totta se on”, Harriet sanoi ja tuuppasi olutlasia ystävälleen. ”Olin juuri täyttänyt neljätoista.”

”Ajatella, nuori tyllerö”, Malvina sanoi ja otti kulauksen samalla, kun hän tottuneesti asetteli pienokaisen paremmin

rinnalleen. ”Minullakaan ei ollut silloin vielä yhtään lasta. Nuori ja vapaa kuin lintu.”

”Kuulin äsken, että *Charleyn tati* on peruttu, kauheaa”, Harriet sanoi. ”Odotin niin kovin, että pääsen näytttelemään sinun kanssasi.”

”Samoin”, Malvina sanoi. ”Talvesta tulee raskas. Ei tietysti olisi ollut helppoa jättää muita lapsia kotiin isoäidin kanssa ja matkustaa Boräsiin näytttelemään tämän pikku nyytin kanssa.” Hän suukotti tyytyväisenä jokeltavaa poikaansa. ”Mutta ellen saa hengittää teatteripölyä, olen kuin puolikas ihminen.”

Näyttelijätär katseli mielteliäänä heidän välissään pöydällä olevaa lasituoppia ennen kuin jatkoi.

”Isak muuten vihjasi, että saatoit olla... ulkona pämppäämässä.”

Harriet pyöräytti silmiään. Tyypillistä, että Isak suurenteli asioita ja osoitteli sormella kaikkia, jotka eivät olleet hänen veroisiaan ututteria työmuurahaisia.

”En istu joka ilta kamarissa mutten myöskään ole juhlinut liikaa vaan aika maltilla”, hän vastasi. ”En ikinä antaisi omien huvitusteni häiritä työtäni!”

”En minä sellaista uskokaan”, Malvina sanoi. ”Hauskanpito kuuluu nuoruuteen. Silloin täytyy käydä ulkona ja tavata ihmisiä. Pieni rilluttelu ei ole koskaan tehnyt hallaa esiintyvälle taiteilijalle. Niin, olen omin silmin nähnyt, että vain yksi asia voi todella tuhota uran, nimittäin ramppikuume.”

Harriet nielaisi tukalasti. Tässä sitä taas oltiin.

Samaa hän oli kuullut muiltakin seurueessa: ramppikuume oli pahinta, mitä tässä ammatissa voisi tapahtua. Silloin kaikki olisi ohi. Loppu. Mennyttä. Hän halusi palavasti keventää sydäntään ja kertoa huolistaan jollekulle, ehkä Malvinalle. Mutta ei sentään. Jos muut saisivat tietää, he eivät enää koskaan katsoisi häntä samalla tavalla. Harriet halusi, että häntä pidetään luotettavana, arvostettuna ja tärkeänä rattaana teatteriseurueen koneistossa. Kaiken sen jälkeen, mitä gideonilaiset

KIPUNOIVAA KEMIAA TEATTERIN KULISSEISSA

On talvi 1902, ja laulajatar Harriet Hjort aikoo menestyä. Kuppiloissa esiintyminen Isak-ystävän kanssa saa jäädä, kun tarjolle tipahtaa päärooli suurella näyttämöllä Göteborgissa. Kulisseissa kuitenkin kuohuu: Harriet kärsii pahasta ramppikuumeesta ilman Isakinsa tukea, mutta horjahtaa ei saa, sillä pelissä on koko tulevaisuus. Ennen joulurauhaa Harriet joutuu kohtaamaan myös yllättäviä tunteita...
Vaan onko rakkaus todella sokea?

www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-4365-8